

ВІДСТРОЧКА ВИКОНАННЯ ПОСТАНОВИ У СПРАВІ ПРО АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОСТУПОК: ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ

На підставі аналізу нормативно-правової регламентації стадії виконання постанови про адміністративний проступок розглянуто можливість удосконалення фактичної реалізації відстрочки виконання постанови як механізму забезпечення неухильного реального виконання накладеного адміністративного стягнення та досягнення мети адміністративної відповідальності, застосування цього механізму до виконання інших видів адміністративних стягнень, визначення процесуального порядку та строку, на який надається відстрочка виконання постанови про адміністративний проступок.

Ключові слова: адміністративний проступок, адміністративне стягнення, виконання постанови, відстрочка, виконавче провадження.

Постановка проблеми. Прийняття юрисдикційним органом постанови у справі про адміністративний проступок фактично не може реалізувати обумовлені ним права і обов'язки для різних суб'єктів. Лише за умови реального виконання постанови (рішення) у справі спрацьовує механізм його впливу на свідомість правопорушника та інших громадян, досягається мета адміністративної відповідальності. Тільки після того, коли правопорушник відчув установлені в адміністративному стягненні обмеження й незручності, він може усвідомити протиправність своїх дій, а потерпілий відчує, що його права захищені.

Виконання постанови в справі про адміністративне правопорушення нами розглядається як завершальна стадія цього провадження.

Стан дослідження. В науковій літературі, наголошуючи на значенні цієї стадії та формулюючи її визначення (дефініцію), вживають терміни «відповідальна», «вирішальна» тощо [1, с. 196; 2, с. 291; 3, с. 1]. Проте більшість українських науковців (С. В. Додін, В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, Т. О. Коломоєць, М. М. Тищенко, С. В. Ващенко, В. Г. Поліщук, В. Г. Перепелюк, Е. Ф. Демський, О. І. Миколенко, Д. П. Калаянов та інші) визначають її як завершальну стадію провадження у справах про адміністративні проступки.

Реалізуючи санкції адміністративно-правових норм, компетентні органи створюють особливий вид правової діяльності, який С. В. Ващенко та В. Г. Поліщук називають виконанням адміністративних стягнень [4, с. 3].

На думку Л. В. Сороки, у контексті виконання постанови також можна охарактеризувати таку функцію суб'єкта наділеного адміністративно-юрисдикційними повноваженнями, як забезпечення виконання винесеного рішення у справі [5, с. 39].

Виконання адміністративних стягнень – це складні за змістом дії, що охоплюють і діяльність компетентних органів, установ (посадових осіб), і осіб притягнутих до адміністративної відповідальності, що мають бути вчинені відповідно до приписів постанови органу адміністративної юрисдикції [6, с. 6].

Виокремлення стадії виконання постанови в справі про адміністративне правопорушення в розділ КУпАП зумовлено тим, що в цій стадії беруть участь нові суб'єкти (на відміну від тих, які перелічені в гл. 21 КУпАП), з особливим колом повноважень і особливим характером діяльності [7, с. 6; 8, с. 725].

Окрім питання відстрочки виконання постанови про накладення адміністративного стягнення невіршені, актуальність підтверджується загальним станом виконання постанов про адміністративний проступок, великий відсоток яких невиконаний, а також незрілою необхідністю вдосконалення законодавчого регулювання адміністративно-деліктного процесу.

Мета статті полягає у аналізі процесуальної частини Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) в частині відстрочки виконання постанови про адміністративні проступки та розроблення на його основі пропозицій та змін.

Виклад основних положень. Серед основних положень виконання постанов про накладання адміністративних стягнень законодавець передбачив норми, які регламентують відстрочку (ст. 301 КУпАП), припинення (ст. 302 КУпАП) та давність (ст. 303 КУпАП) виконання постанов, а також вирішення питань, пов'язаних з їх виконанням (ст. 304 КУпАП), та здійснення контролю (ст. 305 КУпАП). Коротко їх проаналізуємо.

Так, відстрочка виконання постанови про накладання стягнення засвідчує про подальшу гуманізацію виконавчого провадження, прагнення законодавця урахувати різні життєві ситуації, які перешкоджають здійсненню негайного виконання накладеного стягнення.

Якщо негайне виконання постанови про накладання адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту, виправних робіт або штрафу (за винятком стягнення штрафу на місці вчинення адміністративного правопорушення) неможливе, орган (посадова особа),

який виніс постанову, може відстрочити виконання постанови на строк до одного місяця (ст. 301 КУпАП). Відстрочка виконання постанови є винятком із загальних правил, що повинна обумовити реальне виконання постанови та має низку особливостей.

Законодавець таке правило поширив лише на постанови про накладання адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту, виправних робіт (ч. 1 ст. 301 КУпАП) та у встановлених законом порядку, штрафу (ч. 2 ст. 301 КУпАП).

Однак, ми вважаємо, що слід вирішити питання про поширення правила і про відстрочку на інші види постанов про застосування адміністративних стягнень, зокрема громадські роботи закріплені у ст. 30-1 КУпАП, оскільки за умови хвороби, збігу складних сімейних обставин тощо виконання цього виду стягнення може бути унеможливлено.

Повноваження надання відстрочки виконання постанови про адміністративний проступок слід надати виключно органу (посадовій особі), що виніс постанову.

У процесуальній частині КУпАП не встановлено перелік суб'єктів, що можуть ініціювати вирішення питання про відстрочку, виконання постанови, про притягнення до адміністративної відповідальності. Зі змісту цієї норми зрозуміло, що приводом для вирішення цього питання може бути: по-перше, власна ініціатива органу (посадової особи), що виніс постанову; по-друге, клопотання особи, стосовно якої винесено постанову про притягнення до адміністративної відповідальності.

Законодавець не обумовлює, на підставі якого документа може бути надана відстрочка. На нашу думку, така відстрочка може бути надана на підставі письмового звернення. У ньому повинні бути наведені обставини, що свідчать про неможливість негайного виконання постанови, та можуть додаватися документи, що підтверджують такі обставини (висновок лікаря, документи про те, що на його утриманні перебуває інвалід).

Також учені-адміністративісти наголошують, що законодавець не обмежує право інших суб'єктів звертатися із клопотанням про відстрочку виконання постанови про накладання адміністративного стягнення. До таких належать близькі родичі, трудовий колектив тощо [8, с. 729; 9, с. 937–938, с. 10]. Такий підхід цілком виправданий, але слід уточнити, що ці суб'єкти (близькі родичі, трудовий колектив тощо) можуть лише підтримати клопотання про відстрочку виконання постанови, що заявляє правопорушник. Порушене науковцями пита-

ня їх прямого права ініціювати клопотання про відстрочку виконання постанови, на наш погляд, необгрунтовано.

Сумнівними є пропоновані у науковій літературі пропозиції про те, що питання про відстрочку мають вирішувати та застосовувати до моменту початку фактичного виконання постанови та за наявності обставин, що ускладнюють або роблять її виконання неможливим [10, с. 173]. Такий підхід є хибним, оскільки: по-перше, обмежує права особи, що зазнала адміністративної відповідальності; по-друге, обставини, що ускладнюють або унеможливають виконання постанови, можуть виникнути і після початку фактичного виконання постанови.

Підставами для ухвалення рішення про відстрочку законодавцем визначено обставини, що ускладнюють виконання постанови про накладання адміністративного стягнення або унеможливають її виконання. Законодавець не конкретизує перелік зазначених обставин. З цього приводу В. К. Колпаков висловлює думку, що оцінка звернень про відстрочку виконання постанови у справі про адміністративний проступок за формою і змістом є прерогативою органу (посадової особи), що виніс постанову [11, с. 216].

Також особливістю відстрочки виконання постанови про накладання адміністративного стягнення має стати встановлення чітких строкових меж такої відстрочки. Так, на нашу думку, виконання адміністративного арешту і виправних робіт може бути відстрочено не більше ніж на один місяць.

Що ж стосується питання відстрочки виконання постанови про накладання адміністративного стягнення у вигляді штрафу (за винятком стягнення штрафу на місці вчинення правопорушення), то законодавець обмежився у нормах КУпАП визначенням, що вона здійснюється в порядку, встановленому законом.

Попри те, нині, враховуючи великі розміри штрафних санкцій, наприклад, за порушення норм у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, доцільніше мовити про так звану «розстрочку» виконання адміністративного стягнення у вигляді штрафу.

У вітчизняних наукових публікаціях підтримується питання введення розстрочки адміністративного стягнення штрафу [10, с. 174]. На нашу думку, за розробки нового КУпАП слід зважати на можливість такого способу виконання постанови у справі про адміністративні проступки про накладення штрафу на підставі складного матеріального становища правопорушника.

Висновки. Під час роботи над проектом нового КУпАП, зокрема над частиною, що регулюватиме виконання постанови про накладення адміністративного стягнення, доцільно врахувати таке:

1. Вирішити питання про поширення правила відстрочки виконання й на інші види постанов про застосування адміністративних стягнень, зокрема громадські роботи.

2. Повноваження щодо ухвалення рішення про відстрочку виконання постанови надати виключно органам (посадовим особам), що винесли постанову.

3. Відстрочка може бути надана на підставі письмового звернення. У ньому повинні бути наведені обставини, що свідчать про неможливість негайного виконання постанови, та можуть додаватися документи, що підтверджують такі обставини (висновок лікаря, документи про те, що на його утриманні перебуває інвалід, тощо).

4. Слід установити чіткі строкові межі відстрочки. Наприклад, виконання адміністративного арешту і виправних робіт може бути відстрочено не більше ніж на один місяць, період лікування.

5. Слід урахувати можливість уведення відстрочки (розстрочки) виконання постанови про накладення адміністративного штрафу на підставі складного матеріального становища правопорушника.

1. Коваль Л. В. Административно-деликтное отношение / Л. В. Коваль. – К.: Вища школа, 1979. – 230 с.

2. Комзюк А. Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації: монографія / А. Т. Комзюк; за заг. ред. О. М. Бандурки. – Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. – 336 с.

3. Джагунов Г. В. Діяльність міліції щодо виконання постанов про накладення адміністративних стягнень: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 / Григорій Володимирович Джагунов; Нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2002. – 20 с.

4. Ващенко С. В. Провадження по виконанню постанов про накладення адміністративних стягнень: навч. посібник / С. В. Ващенко, В. Г. Полішук; за заг. ред. В. П. П'яtkова. – Запоріжжя: Юридичний ін-т МВС України, 2000. – 72 с.

5. Сорока Л. В. Адміністративна відповідальність за незаконний обіг наркотичних засобів і психотропних речовин: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Лариса Володимирівна Сорока. – К., 2005. – 192 с.

6. Андреев Е. М. Исполнение административных взысканий органами внутренних дел / Е. М. Андреев, С. И. Бертуш и др. – М., 1990. – 72 с.

7. Додин Е. В. Исполнение постановлений о наложении административных взысканий: учеб. пособие / Е. В. Додин. – Одесса: БАХВА, 1999. – 68 с.

8. Кодекс України про адміністративні правопорушення: науково практичний коментар / Р. А. Калужний, А. Т. Комзюк, О. О. Погрібний та ін. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2007. – 781 с.

9. Кодекс Украины про административные правонарушения: научно практический комментарий. – Издание 3-е. – Х.: Одисей, 2002. – 1040 с.

10. Саєнко С. І. Адміністративна відповідальність юридичних осіб за правопорушення в сфері обігу наркотичних засобів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / С. І. Саєнко; Луганський держ. ун-т внутрішніх справ. – Луганськ, 2007. – 244 с.

11. Колпаков В. К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право): навч. посібник / В. К. Колпаков. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 256 с.

Гнатюк С. С. Отсрочка исполнения постановления по делу об административном поступке: перспективы усовершенствования

На основе анализа нормативно-правовой регламентации стадии исполнения постановления об административном проступке рассматривается возможность совершенствования фактической реализации отсрочки исполнения постановления как механизма обеспечения неуклонного реального исполнения наложенного административного взыскания и достижения цели административной ответственности, применение данного механизма к выполнению других видов административных взысканий, определение процессуального порядка и срока, на который предоставляется отсрочка исполнения постановления об административном проступке.

Ключевые слова: административный проступок, административное наказание, исполнение постановления, отсрочка, стадия исполнения постановления.

Hnatiuk S. S. Postponement of execution of resolution on the administrative offence case: improvement prospects

Based on the analysis of legal and regulatory regulation of stage of implementation of the stage of resolution on administrative offense the possibility of improving the actual implementation of delay execution of the resolution as a mechanism to ensure continued performance of real imposition of administrative penalties and the goal of administrative responsibility is considered, it was studied the use of this mechanism for other types of administrative penalties, the definition of a remedial order and the period for which the delay of the execution of administrative violation is determined. The article scrutinizes the application of the procedure mechanism to implement other types of administrative penalties in particular such as public works, the definition of procedural order, the grounds and documents which should be confirmed and done and a period is justified which may provide respite performance of the decision of an administrative offense, it is suggested to define endowed with administrative and jurisdictional entity authoritative to take decision

on the issue of the possibility of granting stay of execution of administrative penalties as fines and community service and period in which this issue has to be decided in this subject asked to identify bodies (officials) who ruled on the case, updated research questions in the following publications «installment» execution of an administrative fine in terms of their present size.

Key words: *administrative offense, administrative penalties, administrative responsibility, implementation, execution of judgments, delay, enforcement proceeding, fine, community service, period, stage of the proceeding.*

Стаття надійшла 17 квітня 2014 р.

УДК 342.951

К. А. Гурковська

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАХОДІВ ІЗ ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЬСТВА У СІМ'І

Проаналізовано систему спеціальних заходів із попередження насильства у сім'ї (офіційне попередження про неприпустимість учинення насильства в сім'ї; взяття і зняття з профілактичного обліку членів сім'ї, які вчинили насильство в сім'ї; направлення на корекційну програму; захисний припис), досліджено особливості їх здійснення дільничними інспекторами міліції.

Ключові слова: *насильство у сім'ї, спеціальні заходи, дільничний інспектор міліції, офіційне попередження, профілактична робота, корекційна програма, захисний припис.*

Постановка проблеми. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» (далі – Закон) [1] визначає поняття «попередження насильства в сім'ї» як систему соціальних і спеціальних заходів, спрямованих на усунення причин і умов, які сприяють учиненню насильства в сім'ї, припинення насильства в сім'ї, яке готується або розпочалося, притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні насильства в сім'ї, а також медико-соціальна реабілітація жертв насильства в сім'ї. Спеціальні заходи з попередження насильства у сім'ї вважаються особливими формами реагування дільничних інспекторів міліції на вчинення такого насильства, характеризуються значним профілактичним впливом на правопорушника. Закон вирізняє такі спеціальні заходи попередження насильства в сім'ї: 1) офіційне попередження про неприпустимість учинення насильства в сім'ї; 2) узяття і зняття з про-